

Навчальна праграма Акадэміі Астрагорскага

Сучасная дыстанцыйная і бізнес-адукацыя

Выкладчыкі:

**Радзівон Марозаў, Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт
Руслан Раманаў, Адкрыты ўніверсітэт Вялікай Брытаніі**

2017

WWW.OSTROGORSKI.ACADEMY

ЗМЕСТ

МЭТЫ КУРСА	3
ВЫКЛАДЧЫКІ	4
1. Дыстанцыйная адукацыя – пачаткі, перыяды развіцця і ўплыў інтэрнэту	6
2. Анлайн-адукацыя другога дзесяцігоддзя 21 стагоддзя – канец традыцыйных формаў адукацыі?	11
3. Заходняя бізнес-адукацыя: гістарычныя карані, асноўныя рысы і змены на пачатку 21 стагоддзя.	16
4. MBA як адукацыйны феномен.	20
5. Ці можна навучыць прадпрымальнасці? Прадпрымальніцкі ўніверсітэт.	26
6. Формы сучаснай бізнес-адукацыі ў Беларусі	30
7. Беларуская бізнес-адукацыя і магчымасці за мяжой	35
8. Як пачаць свой бізнес у Беларусі?	40
ПЫТАННІ ДЛЯ ЭСЭ.	45
ТЭСТЫ	46
ПРА АКАДЭМІЮ АСТРАГОРСКАГА	50

МЭТЫ КУРСА

Сфармаваць уяўленне пра дыстанцыйную адукацыю, сітуацыю ў бізнес-адукацыі ў Беларусі і замежжы, ейных тэндэнцыях развіцця і перспектывах навучання для беларусаў. Чакаецца, што па выніках праходжання курса слухачы будуць здольныя арыентавацца ў прынцыпах, формах, метадах дыстанцыйнай і бізнес-адукацыі, а таксама ролі бізнес-адукацыі для адкрыцця і кіравання бізнесам. Значная частка курса прысвечана міжнароднаму досведу.

Пасля паспяховага сканчэння курса ўдзельнікі таксама будуць:

- мець лепшае разуменне дыстанцыйнай і бізнес-адукацыі, як з пункту гледжання гістарычнага развіцця, так і іх сучаснага стану;
- разумець сутнасць прадпрымальніцтва і ролі ўніверсітэтаў у фармаванні прадпрымальніцкай культуры;
- мець веды пра магчымасці для атрымання бізнес-адукацыі за мяжой;
- разумець, як бізнес-адукацыя дапамагае зрабіць першыя крокі ў бізнесе;
- мець сфармаваныя навыкі крытычнага аналізу для далейшага самастойнага вывучэння тэм, якія кранае курс.

Цалкам курс даступны на сайце Акадэміі Астрагорскага: <http://ostrogorski.academy/courses/modern-education/>.

ВЫКЛАДЧЫКІ

Радзівон Марозаў – дарадчык дырэктара і старшы выкладчык у Інстытуце бізнесу і менеджменту тэхналогій БДУ. Мае досвед працы эканамістам, начальнікам сектара планавання і фінансавага кіравання. У 2015 г. скончыў аспірантуру Універсітэта Дэуста (Сан-Себасцьян, Іспанія) па праграме “Канкурэнтаздольнасць і эканамічнае развіццё” і атрымаў ступень PhD “Cum laude”. Нарадзіўся ў Мінску.

Руслан Раманаў – выкладчык Школы бізнесу Адкрытага ўніверсітэта Вялікай Брытаніі. Вучыўся ў Оксфардскім універсітэце ў Вялікай Брытаніі і Ратгерскім універсітэце штата Нью-Джэрсі, ЗША. Педагагічная і даследчая праца ў асноўным прысвечаная праблемам бізнес- і онлайн-адукацыі. Нарадзіўся і вырас у Віцебску.

ЗАНЯТКІ

Першая тэма	Дыстанцыйная адукацыя – пачаткі, перыяды развіцця і ўплыў інтэрнэту
Відэа	https://youtu.be/a44c6VJLoF8
Веды	<ul style="list-style-type: none">• Прадмет дыстанцыйнай адукацыі (ДА), адрозненне ад іншых форм адукацыі• Гісторыя ДА – карэспандэнцкае навучанне ў ЗША, Вялікай Брытаніі 19–20 стст., завочныя формы адукацыі ў СССР, заснаванне Адкрытага ўніверсітэта Вялікай Брытаніі і адкрытыя формы адукацыі• Адкрыты ўніверсітэт Вялікай Брытаніі – асаблівасць педагагічнай і бізнес-мадэлі, прынцыпы распрацоўкі і выкладання дыстанцыйных курсаў
Рэсурсы	<ul style="list-style-type: none">• Anderson, T. & Dron, J. (2011). Three generation of distance education pedagogy. <i>International review of research in open and distributed learning</i>, 12(3), http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/890/1663• Moore, M. G. & Anderson, W.G. (2012). <i>Handbook of Distance Education (3rd ed.)</i>. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbau.• Open University (2016). <i>History of the Open University</i>, http://www.open.ac.uk/researchprojects/historyofou/

1. Дыстанцыйная адукацыя – пачаткі, перыяды развіцця і ўплыў інтэрнэту

Сучасныя тэхналогіі моцна змянілі свет вакол нас – тое, як мы працуем, як адпачываем і як вучымся. Сёння няма патрэбы рэгулярна наведваць бібліятэку ці ісці на лекцыю, каб атрымаць доступ да якаснага адукацыйнага кантэнту – дастаткова проста мець доступ да інтэрнэту. Але ці можна вучыцца дыстанцыйна гэтак жа эфектыўна, як і на вочных формах адукацыі? У канцы гэтай лекцыі я паспрабую адказаць на гэтае пытанне.

Перыяд карэспандэнцкага навучання

Але я пачну з таго, што я маю на ўвазе пад дыстанцыйнай адукацыяй. Дыстанцыйную форму адукацыі можна акрэсліць як форму навучання, дзе больш за 80 працэнтаў навучальнай дзейнасці адбываецца ва ўмовах геаграфічнай аддаленасці вучня і выкладчыка і пры ўстанове,

Айзэк Пітман

якае мае правы на ажыццяўленне адукацыйных паслуг.

Калі задумацца, дык патэнцыял для дыстанцыйнай адукацыі існаваў з часоў самых простых тэхналогій, напрыклад друкавання кніг. Але першыя прыклады таго, што ў поўным сэнсе можна назваць дыстанцыйнай адукацыяй, з'явіліся з развіццём больш надзейных формаў сувязі – напачатку гэта была пошта. У 1858 годзе ў Лондане быў адкрыты першы карэспандэнцкі каледж Айзэка Пітмана, дзе студэнты навучаліся

каліграфіі, перапісваючы фрагменты з Бібліі і высылаючы іх на паштоўках.

У першым дзесяцігоддзі 20 стагоддзя да 10 тысяч брытанцаў паступала на адукацыйныя праграмы ў карэспандэнцкай форме штогод. Карэспандэнцкай формай дыстанцыйнай адукацыі можна назваць і вядомую ўсім завочную адукацыю, якая ў 1930-х гадах у Савецкім Саюзе прыйшла і ў Беларусь.

Вяшчальная мадэль і перыяд адукацыйных відэа і аўдыё

Развіццё радыё і телебачання ў сярэдзіне 20 стагоддзя змяніла твар дыстанцыйнай адукацыі, але не толькі тэхналогіі змяніліся – з заснаваннем у 1969 годзе Адкрытага ўніверсітэта (АУ) Вялікай Брытаніі змяніўся і сам прынцып адукацыі. Сама назва Адкрыты ўніверсітэт паказвала на адкрытасць, і на самой справе так было і ёсць цяпер – пры паступленні ў АУ Вялікай Брытаніі няма ніякіх бар'ераў кшталту ўступных экзаменаў ці патрабаванняў па ўзроўні ведаў. А кваліфікацыя, якую атрымліваюць студэнты гэтай ВУ, нічым не горшая за тую, што атрымліваюць студэнты іншых універсітэтаў.

*Адзін з будынкаў
Адкрытага ўніверсітэта*

У Адкрытага ўніверсітэта Вялікабрытаніі з'явілася шмат паслядоўнікаў – і сёння адкрытыя ўніверсітэты ёсць у Ізраілі, Нідэрландах і іншых краінах. Шмат універсітэтаў перанялі і мадэль

навучання, якую мы называем вшчальнай мадэллю дыстанцыйнай адукацыі, дзе самастойная праца дома з падручнікамі дапаўняецца праглядам тэле- і радыёпраграмаў.

Некалькі пакаленняў брытанцаў помняць ці ведаюць аб праграмах тэлеканала BBC2 у 1970-х гадах, якія ішлі ўвечары ў будныя дні і раніцай у выхадныя. А потым, у 1980-х гадах, калі відэа- і аўдыёзапісы сталі больш даступнымі, гэтыя праграмы сталі трансляваць і ўначы, таму, жартуючы, студэнтаў АУ звалі "бяссоннікамі". У гэты ж перыяд сфармаваліся і асноўныя элементы дыстанцыйнай сістэмы АУ – гэта якасныя падручнікі, відэа- і аўдыёматэрыялы, якія іх суправаджаюць, і праца на тутарыялах, то бок занятках з выкладчыкам, якія адбываліся прыблізна раз у месяц у рэгіянальных цэнтрах па месцы пражывання студэнтаў.

Дыстанцыйная адукацыя і інтэрнэт

Але новы зрух тэхналагічнай парадыгмы і з'яўленне інтэрнэту карэнным чынам змянілі характар дыстанцыйнай адукацыі – знікла патрэба карыстацца друкаваным падручнікам ці глядзець тэлепраграмы ці іх запісы. Асноўнай крыніцай не толькі адукацыйных рэсурсаў, але і ўзаемадзеяння паміж студэнтамі і выкладчыкамі з'яўляецца вэб-сайт курса ці віртуальнае асяроддзе, у якое ён размешчаны. АУ даўно стаў вялікім анлайн-парталам, на якім можна праходзіць курсы ад 4 тыдняў да 1 года ў адкрытым рэжыме, самастойна ці ў групах з іншымі студэнтамі, агульная колькасць якіх перасягае 170 тысяч.

Ці эфектыўная дыстанцыйная адукацыя?

Але вернемся да пачатку нашай размовы – ці можа быць дыстанцыйная адукацыя такой жа эфектыўнай, як вочныя формы? Мне здаецца, што самое існаванне АУ Вялікай Брытаніі, самага буйнога ўніверсітэта

Еўропы па колькасці студэнтаў, паказвае, што гэта так. Больш за тое, гэты ўніверсітэт быў паспяховы як у перыяд вяршальных тэхналогій 70-х гадоў, так і ў перыяды адукацыйных відэа і аўдыё 80-х гадоў і ў эпоху інтэрнэт-адукацыі.

Гэта пацвярджаюць і вынікі даследаванняў па тэме. Напрыклад, у 2004 годзе група амерыканскіх даследчыкаў на чале з Бернардам і Абрамі на аснове аналізу 232 курсаў ДА прыйшлі да высновы, што ў цэлым студэнты дыстанцыйнай формы паказвалі вынікі, падобныя да вынікаў студэнтаў вочных формаў.

Галоўным фактарам паспяховасці ДА быў навучальны кантэкст, то бок з дапамогай якіх тэхналогій ці метадаў выкладання рэалізоўвалася тая ці іншая праграма. Але поспех дыстанцыйнага навучання зусім не гарантаваны – трэба мець матывацыю, самадысцыпліну, навыкі самаарганізацыі і кіравання часам і сваёй навучальнай дзейнасцю. Гэта датычыць усіх форм дыстанцыйнай адукацыі, у тым ліку і адукацыі анлайн, пра якую мы паразмаўляем у наступнай лекцыі.

Другая тэма	Анлайн-адукацыя другога дзесяцігоддзя 21 стагоддзя – канец традыцыйных формаў адукацыі?
Відэа	https://youtu.be/QuelraHkNoE
Веды	<ul style="list-style-type: none"> • Уплыў інтэрнэту на ДА – анлайн-адукацыя і гібрыдныя формы (blended, mixed learning і г.д.) • Рост і развіццё адкрытых форм анлайн-адукацыі – платформы і парталы адкрытай адукацыі, вялікія масавыя анлайн-курсы (MOOCs) • Будучыня ДА – інтэрнацыяналізацыя і паглыбленне інтэграцыі дыстанцыйных і больш традыцыйных формаў
Рэсурсы	<ul style="list-style-type: none"> • Riddle, R. (2012). <i>MOOCs: What role do they have in higher education?</i> Duke University Center for Instructional Technology (CIT), https://cit.duke.edu/blog/2012/09/moocs-what-role-do-they-have-in-higher-education/ • Educause (2016). <i>Massive Open Online Course (MOOC)</i>, https://library.educause.edu/topics/teaching-and-learning/massive-open-online-course-mooc • Masters, K. (2011). A Brief guide to understanding MOOCs. <i>The Internet Journal of Medical Education</i>. 1 (2), http://ispub.com/IJME/1/2/10995

2. Анлайн-адукацыя другога дзесяцігоддзя 21 стагоддзя – канец традыцыйных формаў адукацыі?

Сёння такія паняцці, як інтэрнэт-адукацыя, ці адукацыя анлайн (АА), сталі часткай паўсядзённага абыходу, але ў чым жа асаблівасць інтэрнэт-адукацыі ў другім дзесяцігоддзі 21 стагоддзя ў параўнанні з папярэднімі перыядамі? Чым АА можа быць карысная звычайнаму чалавеку, які, напрыклад, хацеў бы палепшыць узровень сваіх ведаў у нейкай сферы? У гэтай міні-лекцыі я паспрабую адказаць на гэтыя два пытанні.

Пошук анлайн-курса ў сферы кіравання людзьмі

У сваёй міні-лекцыі пра дыстанцыйную адукацыю я ўжо згадаў, што людзі вучыліся дыстанцыйна ў часы, калі інтэрнэт быў толькі марай. Ужо ў 1970-х гадах існавалі буйныя ўніверсітэты, як, напрыклад, Адкрыты ўніверсітэт Вялікай Брытаніі, якія досыць эфектыўна навучалі тысячы студэнтаў дыстанцыйна. Якія ж рысы мае новае пакаленне дыстанцыйнай адукацыі, адукацыі анлайн?

Давайце паспрабуем даведацца пра гэта, паралельна ўявіўшы сабе вырашэнне досыць распаўсюджанай у нашыя дні задачы – пошуку дыстанцыйнага курса, які нам дапаможа палепшыць навыкі ў пэўнай сферы, напрыклад people management (кіраванне людзьмі).

Згодна з дакладам The Future of Jobs (Будучыня працы), які быў апублікаваны Сусветным

эканамічным форумам у Давосе ў пачатку 2016 года, гэты навык будзе на чацвёртым месцы ў спісе найбольш запатрабаваных навыкаў працадаўцамі ў 2020 годзе. Ці можна палепшыць свае веды ў гэтай сферы, знаходзячыся ў Беларусі і маючы надзейную інтэрнэт-связь?

Вынікі пошуку: курсы Coursera і Futurelearn

Інтэрнэт-пошук прапануе нам процьму розных варыянтаў, але я спынюся на двух з іх.

На партале coursera.org мы можам прайсці праграму Become a better manager of people (Як кіраваць людзьмі лепш) Універсітэта Мінесоты ў ЗША, якая складаецца з 5 анлайн-курсаў, кожны з якіх доўжыцца ад 4 да 7 тыдняў. Праграма разглядае асноўныя аспекты кіравання чалавечымі рэсурсамі, і каб вучыцца на ёй, не патрэбны досвед працы менеджарам ці досвед працы наогул. Папраўдзе, любы з нас можа зарэгістравацца і прайсці адзін курс навучання менш чым за 75 даляраў.

Праграма прадугледжвае працу з шэрагам відэалекцый, навучальных матэрыялаў у электронным выглядзе і кароткі анлайн-тэст у канцы кожнай тэмы. Таксама па некаторых тэмах вы можаце ўзяць удзел у групавой працы ці дыскусіях з іншымі студэнтамі праграмы, якія могуць знаходзіцца ў любой частцы свету. У канцы праграмы вы выконваеце фінальны праект, які фактычна замяняе экзамен.

На адукацыйным партале futurelearn.com мы можам знайсці курс Універсітэта Рэдынга ў Вялікай Брытаніі Managing People: Engaging Your Workforce (Кіраванне людзьмі: як зрабіць сваіх супрацоўнікаў больш уцягнутымі), які на працягу 10 тыдняў разглядае асноўныя аспекты кіравання персаналам.

Навучальны кантэнт таксама падаецца ў выглядзе відэалекцый, тэкстаў, тэстаў, а камунікаванне з іншымі студэнтамі адбываецца на

анлайн-форумах. Сертыфікат аб сканчэнні курса будзе каштаваць 34 брытанскія фунты плюс выдаткі на паслугі міжнароднай пошты, а навучанне без атрымання сертыфіката наогул бясплатнае. Так, для навучання на абедзвюх праграмах трэба ведаць англійскую мову, але такія адкрытыя анлайн-праграмы з'яўляюцца і на рускай мове і, мяркую, неўзабаве з'явяцца па-беларуску.

Вынікі аналізу – рысы адукацыі анлайн сёння

Якія ж высновы датычна АА мы можам зрабіць на аснове нашага інтэрнэт-пошуку? Па-першае, анлайн-адукацыя – гэта вельмі часта, але не толькі адкрытая адукацыя ў форме гэтак званых MOOC – massive open online courses (масавых адкрытых анлайн-курсаў), кшталту тых, што мы з вамі толькі што прааналізавалі.

Па сваім метадалагічным забеспячэнні курсы MOOC маюць тыя ж самыя рысы, што і іншыя анлайн-курсы новага пакалення, – выкарыстанне цэлага шэрагу медыя пры падачы кантэнт, магчымасці інтэрактыву – гэта і анлайн-тэсты, і камунікаванне/ўзаемадзеянне з іншымі вучнямі, а таксама (у меншай ступені) з выкладчыкамі. Але што адрознівае MOOC ад іншых анлайн-курсаў – гэта тое, што яны патэнцыйна адкрытыя амаль для кожнага карыстальніка інтэрнэту і ўсё больш часта прапануюць куды менш структураваны працэс навучання, чым традыцыйная адукацыя. Вы можаце пачаць і скончыць навучанне, здаўшы апошні праект ці тэст у любы зручны вам час.

MOOC і будучыня вышэйшай адукацыі

MOOC адрознівае і колькасць студэнтаў – напрыклад, згодна з Coursera, на найбольш папулярным анлайн-курсе 2014 года Learning to learn (Як навучыцца вучыцца) зарэгістравалася 1,2 мільёна студэнтаў, а згодна з Class Central, у 2015 годзе агульная колькасць студэнтаў MOOC у свеце склала больш за 15 мільёнаў чалавек. На жаль, вучыцца анлайн самастойна – нялёгкая праца, таму, як паказвае даследаванне Універсітэта Ўорыка ў Вялікай Брытаніі, некаторыя з першых MOOC сканчвала не больш за 5–6 працэнтаў зарэгістраваных на курс.

Ці вядуць новыя формы анлайн-адукацыі да канца традыцыйнай адукацыі? У пэўным сэнсе так, бо сёння адукацыя амаль немагчымая без выкарыстання інтэрнэту і рэсурсаў, якія, скажам, прапануюць MOOC. Але новае пакаленне анлайн-адукацыі – гэта яшчэ і магчымасці, якія мы разгледзім у наступнай міні-лекцыі на прыкладзе адукацыі ў сферы бізнесу.

Трэцяя тэма	Заходняя бізнес-адукацыя: гістарычныя карані, асноўныя рысы і змены на пачатку 21 стагоддзя
Відэа	https://youtu.be/U3suZ2stYeY
Веды	<ul style="list-style-type: none"> • Гісторыя бізнес-адукацыі для менеджараў у Заходняй Еўропе і ЗША • Асаблівасці бізнес-адукацыі і адрозненне ад іншых формаў адукацыі • Узроўні бізнес-адукацыі, тыпы і віды праграмаў • Метадалогія бізнес-адукацыі – выкарыстанне кейсаў, праблемнае, практыка-арыентаванае навучанне
Рэсурсы	<ul style="list-style-type: none"> • AACSB (2016) <i>Busines education timeline</i>, http://www.aacsb.edu/about/history/timeline • Korpiaho, K., Päiviö, H. & Räsänen, K. (2007). Anglo-American forms of management education: A practice-theoretical perspective. <i>Scandinavian Journal of Management</i>, 23 (1), 36–65. • Ramanau, R. (2016). Internationalization at a distance: A Study of the online management Curriculum. <i>Journal of Management Education</i>, May 2016. • University of Michigan (2016). <i>Case-based Teaching and Problem-based Learning</i>, http://www.crlt.umich.edu/tstrategies/tscbt

3. Заходняя бізнес-адукацыя: гістарычныя карані, асноўныя рысы і змены на пачатку 21 стагоддзя

Паняцце бізнес-адукацыі стала шырока ўжывацца ў Беларусі досыць нядаўна – у апошнія 20–25 гадоў. За гэты час цэлы шэраг новых тэрмінаў і паняццяў з гэтай сферы ўвайшоў у нашу мову – бізнес-школа, трэнінгі, майстар-класы. Але ці ёсць адрозненні паміж бізнес-адукацыяй у Беларусі і ў заходніх краінах, дзе яна пачалася?

У сваёй міні-лекцыі я асноўную ўвагу прысвячу досведу заходніх краін у гэтай сферы, а мой калега Радзівон Марозаў больш падрабязна раскажа пра бізнес-адукацыю з беларускага пункту гледжання, а таксама пра тое, якія магчымасці беларусам дае заходняя бізнес-адукацыя.

Пачаткі бізнес-адукацыі

Цікава, але бізнес-адукацыю шмат дзе ў свеце разглядаюць як амерыканскі феномен, што не дзіўна – найстарэйшыя, найпрэстыжнейшыя і найдаражэйшыя школы бізнесу знаходзяцца

Wharton Business School

пераважна менавіта ў Злучаных Штатах. Але першыя ў свеце бізнес-школы, ці, як яны ў той час называліся, школы камерцыі, з'явіліся ў Старым Свеце – у 1819 годзе ў Парыжы і ў 1855 годзе ў Антверпене. Першай жа амерыканскай школай бізнесу стала Wharton Business School пры прэстыжным Універсітэце Пенсільваніі.

Асаблівасці бізнес-адукацыі

У чым жа адрозненні бізнес-адукацыі ад адукацыі па іншых дысцыплінах?

Па-першае, асноўны акцэнт бізнес-навучання робіцца на развіцці навыкаў і ведаў, якія маюць дачыненне да працы ў розных сферах бізнесу. Напрыклад, навыкаў фінансавага аналізу ці лепшага разумення асаблівасцяў жыццёвага цыклу бізнес-арганізацый.

Па-другое, гэтыя навыкі і веды потым развіваюцца на практыцы ў працэсе працы з прыкладамі з рэальнага бізнесу ці з практыкі саміх студэнтаў.

Па-трэцяе, гістарычна бізнес-адукацыя на Захадзе рыхтавала не столькі спецыялістаў, колькі гэтак званых агульнікаў, то бок супрацоўнікаў, якія маюць досыць добрае разуменне асноўных функцыянальных абласцей бізнесу, напрыклад фінансаў, маркетынгу ці кіравання чалавечымі рэсурсамі, і гатовыя на аснове сваіх ведаў прымаць кіраўнічыя рашэнні.

Менавіта праз гэтае факусаванне на падрыхтоўцы дзейных ці будучых кіраўнікоў паняцце бізнес-адукацыі шмат у чым перамяжоўваецца з паняццем менеджмент-адукацыі, то бок адукацыі кіраўнікоў.

Прыклад заходняй школы бізнесу – Birmingham University Business School.

Відавочна, што такая практычная арыентаванасць бізнес-школ адрознівае бізнес-адукацыю ад падобных, але больш традыцыйных дысцыплін, напрыклад эканамічнай адукацыі. Але як канкрэтна гэта выражаецца ў змесце праграмаў бізнес-адукацыі сёння?

Давайце ў якасці прыкладу возьмем Birmingham Business School, найстарэйшую школу бізнесу ў Вялікай Брытаніі, заснаваную ў 1902 годзе.

На сённяшні момант супольна з іншымі факультэтамі гэтая школа бізнесу прапануе цэлы шэраг праграмаў узроўню бакалаўрыята.

Birmingham Business School

Праграмы складаюць асноўныя функцыянальныя бізнес-дысцыпліны з некалькімі спецыялізацыямі – ад замежных моваў да банкаўскай справы. Апроч таго, ёсць магчымасць правесці да двух гадоў па абмене ў Сінгапуры ці год практыкі ў бізнес-кампаніі.

На ўзроўні магістра ўніверсітэт таксама прапануе цэлы шэраг спецыялізаваных праграмаў плюс праграму па міжнародным бізнесе, якая выкладаецца анлайн (Online International Business MSc). Канечне, аснову прапановы на паслядыпломным узроўні складаюць праграмы MBA (магістратура бізнес-адміністравання), якія маюць тры спецыялізацыі, а таксама праграма для топ-менеджараў – Executive MBA.

Сучасныя тэндэнцыі бізнес-адукацыі

Якія высновы можна зрабіць на аснове гэтага аналізу? Па-першае, сёння з пункту гледжання прапановы праграм навучання заходнія школы бізнесу ўсё больш дыверсіфікуюцца, як з пункту гледжання ўзроўню, так і спецыялізацыі. То бок мы бачым, што патэнцыйным студэнтам прапануюць праграмы бакалаўрыята і магістратуры, праграмы для тых, хто толькі што скончыў сярэдняю школу, і для тых, хто мае багаты кіраўнічы досвед і можа разглядаць магчымасць навучання на Executive MBA. Такім чынам, школы бізнесу, працягваючы рыхтаваць агульнікаў, стараюцца рыхтаваць і спецыялістаў.

Другая тэндэнцыя – гэта віртуалізацыя і глабалізацыя прапановаў. Як мы бачым, студэнты бакалаўрыята маюць магчымасць праходзіць навучанне ў Сінгапуры, а магістратуры – вучыцца па праграме магістра міжнароднага бізнесу анлайн. На гэты момант Бірмінгемская школа бізнесу не прапануе MOOC, пра якія я распавёў у адной з папярэдніх лекцый. Аднак іншыя факультэты прапануюць у агульным ліку 15 адкрытых анлайн-курсаў. Згодна з статыстыкай classcentral.com, у 2015 годзе 16,8 працэнта глабальнай аўдыторыі MOOC складалі студэнты праграм бізнесу і менеджменту.

Бізнес-адукацыя і MOOC

Кошт параўнальна таннай праграмы MBA складае 25 000 фунтаў, дык ці мае сэнс вучыцца на іх, калі з'яўляецца ўсе больш магчымасцяў вучыцца бясплатна?

Даследаванні аналізу аўдыторыі MOOC у школе бізнесу Універсітэта Пенсільваніі паказваюць, што на самой справе аўдыторыя студэнтаў, якія праходзяць навучанне на праграмах MBA, і курсаў MOOC досыць розная. На MOOC вучыцца значна больш студэнтаў з-за межаў ЗША і студэнтаў этнічных меншасцяў. Такім чынам, MOOC – гэта яшчэ адзін крок па глабалізацыі і віртуалізацыі бізнес-адукацыі: яны не знішчаць школы бізнесу, а дыверсіфікуюць іх, як адзначаюць аўтары даследавання.

Такім чынам, заходняя бізнес-адукацыя, распачаўшыся ў Еўропе ў 19 стагоддзі, стала сапраўды паўсюднай з'явай і працягвае дыверсіфікавацца, становіцца больш глабальнай і віртуальнай, асабліва гэта датычыць самых прэстыжных школ бізнесу.

Але што такое прэстыж у кантэксце бізнес-адукацыі? Мы гэта разгледзім больш глыбока на аснове аналізу найбольш вядомага з тыпаў праграмаў бізнес-адукацыі – MBA.

Чацвёртая тэма	МВА як адукацыйны феномен
Відэа	https://youtu.be/YjfV7gG1570
Веды	<ul style="list-style-type: none"> • МВА як адукацыйны феномен – вытокі поспеху • Формы і тыпы праграм МВА ў ЗША, Вялікай Брытаніі і ў іншых краінах • Рэйтынгі праграм МВА, метадалогія аналізу якасці адукацыі • МВА на постсавецкай прасторы – элітная адукацыя для жыхароў сталіцаў?
Рэсурсы	<ul style="list-style-type: none"> • The Economist (2016). <i>Which MBA?</i>, http://www.economist.com/whichmba/full-time-mba-ranking • Harvard Business School (2016). <i>History</i>, http://www.hbs.edu/about/facts-and-figures/Pages/history.aspx • Гришин, Н. (2015). <i>МВА в России: Рейтинг бизнес-школ 2015 года</i>, http://secretmag.ru/articles/2015/09/01/mba2015/

4. МВА як адукацыйны феномен

Амаль кожны, хто цікавіўся магчымасцю дадатковай паслядыпломнай адукацыі ў сферы бізнесу і кіравання, чуў пра МВА. МВА – гэта абрэвіатура з англійскай Master of Business Administration (магістр бізнес-кіравання).

Праграмы MBA маюць асаблівы статус як у бізнесе, так і ў вышэйшай адукацыі. У бізнесе гэта хіба адзіная адукацыйная кваліфікацыя, якая мае нейкую вагу ці прызнанне ўзроўню кіраўнічых кампетэнцый. У кантэксце вышэйшай адукацыі MBA разглядаюць як бадай самую прэстыжную і дарагую адукацыйную праграму. У чым жа сакрэт MBA? У гэтай міні-лекцыі я паспрабую адказаць на гэтае пытанне.

MBA ў лічбах

Пачну з лічбаў, якія штогод збірае GMAC – Graduate Management Admissions Council (Савет па справах прыёму студэнтаў на праграмы паслядыпломнага навучання ў галіне менеджменту). Менавіта гэтая арганізацыя займаецца распрацоўкай і правядзеннем тэстаў, паводле якіх шматлікія праграмы MBA і выбіраюць сваіх будучых слухачоў. Згодна з дадзенымі за 2015 год, 78 працэнтаў з 12 000 студэнтаў з розных краінаў свету, якія зарэгістраваліся на партале mba.com, назвалі хаця б адной з сваіх мэтаў навучанне на адной з праграмаў MBA.

Цікава, што амаль дзве траціны, або 66 працэнтаў, рэспандэнтаў, якія разглядалі магчымасці навучання на MBA за межамі сваёй краіны, выбралі праграмы ў Злучаных Штатах. Вялікая Брытанія і Канада з 5 і 6 працэнтамі патэнцыйных студэнтаў значна адстаюць – знаходзяцца на другім і трэцім месцах.

Чыннікі поспеху MBA

Чым жа адрозніваюцца праграмы MBA ад іншых праграмаў бізнес-адукацыі, пра якую я распавядаў у сваёй іншай міні-лекцыі?

Па-першае, MBA можна назваць амерыканскай з'явай – першыя праграмы MBA з'явіліся менавіта ў Злучаных Штатах. Першая праграма Master of Science in Commerce (магістр камерцыі), папярэднік MBA,

была прапанаваная ў 1900 годзе ў Tuck Business School, бізнес-школе аднаго з самых прэстыжных універсітэтаў ЗША. Амерыканская сістэма адукацыі ў значнай ступені арыентаваная на практычнае выкарыстанне ведаў, таму з самага пачатку праграмы MBA былі арыентаваныя на кіраўнікоў-практыкаў, якія маюць досвед працы і нейкі жыццёвы досвед.

Па-другое, у метадалогіі праграм MBA таксама ёсць асаблівасці. Асаблівую ролю ў развіцці MBA адыграла Гарвардская школа бізнесу, дзе з першага дзесяцігоддзя 20 стагоддзя пачаў развівацца так званы кейсавы метады выкладання. Кейсамі можна назваць невялічкія праблемныя сітуацыі з рэальнага бізнесу ці фіктыўныя сітуацыі, якія нагадваюць рэальныя бізнес-праблемы. На аснове кейсаў слухачы

Harvard Law School

распрацоўваюць варыянты рашэнняў, выкарыстоўваючы веды і навыкі з розных функцыянальных дысцыплін, якімі яны авалодваюць на праграмах MBA.

Досыць часта гэта адбываецца ў інтэграцыйным блоку ў канцы праграмы, калі слухачы

працуюць над апошнім праектам, тэматыка якога таксама досыць блізкая да рэальных бізнес-праблем. Паралельна з дысцыплінамі, якія разглядаюць функцыянальныя аспекты бізнесу (напрыклад, маркетынг ці кіраванне аперацыямі), у шмат якіх праграмах MBA ёсць і блок аналітычных курсаў, напрыклад статыстычны ці колькасны аналіз дадзеных.

Трэці фактар – гэта, я мяркую, прэстыж. Сёння ёсць мноства рэйтынгаў праграмаў MBA, якія складаюцца на аснове шэрагу паказчыкаў. Не ўсе з іх маюць дачыненне толькі да акадэмічнага ўзроўню праграмы –

напрыклад, рэйтынг FT Global MBA Rating (рэйтынг глабальных праграм MBA брытанскай газеты Financial Times) улічвае такія фактары, як прасоўванне па кар’ернай лесвіцы ці заробак выпускніка праграмы праз 3 гады па яе сканчэнні. Менавіта рэйтынг, а таксама наяўнасць трох асноўных акрэдытацый (амерыканскай AACSB, брытанскай AMBA і еўрапейскай EQUIS) вызначаюць прэстыж праграмы.

Нягледзячы на тое, што трапіць на навучанне ў найлепшыя праграмы MBA, кшталту Гарварда, няпроста, бо канкурэнцыя пры паступленні вельмі сур’ёзная, а кошт праграмы можа перавышаць 100 000 даляраў, большасць патэнцыйных слухачоў праграм MBA хочуць вучыцца на як мага больш прэстыжнай праграме.

Высновы

У выніку мы з вамі ўбачылі, што цэлы шэраг фактараў паўплываў на развіццё і асаблівы статус MBA. Гэта і асаблівасці гістарычнага развіцця, і практыка-арыентаванасць, і метадалагічная разнастайнасць, і акцэнт на развіццё разнастайных навыкаў у працэсе навучання. Таксама прэстыж праграмаў MBA і статус выпускнікоў, без сумневу, маюць уплыў на іх статус – шматлікія кіраўнікі буйных кампаній і нават адзін з прэзідэнтаў ЗША маюць ступень MBA.

43-ты прэзідэнт ЗША Джордж У. Буш

Генеральны дырэктар Apple Цім Кук

Ці можна сказаць, што праграмы MBA карысныя толькі для амерыканскага бізнесу? MBA даўно стала глабальным феноменам, і шматлікія праграмы ў Еўропе і іншых частках свету адаптавалі змест і метадалогію праграмаў пад свой кантэкст. З'явіліся дзясяткі праграмаў MBA і ў Расіі, і ў іншых суседніх з Беларуссю краінах, а з імі і іх рэйтынгі. З'явіліся праграмы MBA і ў Беларусі, пра што ў сваёй лекцыі распавядзе мой калега Радзівон Марозаў, а сам факт іх з'яўлення ў беларускім кантэксце сведчыць пра іх патэнцыйную карыснасць.

Ну, а з дапамогай MOOC (пра іх я распавёў у адной з сваіх іншых міні-лекцый), якія размяшчаюць фрагменты нават самых прэстыжных праграмаў MBA онлайн, паспрабаваць, што такое навучанне на MBA, можаце і вы самі – патрэбныя толькі час, матывацыя і, галоўнае, жаданне.

Пятая тэма	Ці можна навучыць прадпрымальнасці? Прадпрымальніцкі ўніверсітэт
Відэа	https://youtu.be/WZ03zWIPcN8
Веды	<ul style="list-style-type: none"> • Роля прадпрымальніцтва ў эканоміцы і грамадстве • Фактары прадпрымальніцкай ініцыятывы • Прадпрымальніцкі ўніверсітэт
Рэсурсы	<ul style="list-style-type: none"> • Sieger, P., Fueglistaller, U. & Zellweger, T., 2014. Student Entrepreneurship Across the Globe: A Look at Intentions and Activities. St.Gallen: Swiss Research Institute of Small Business and Entrepreneurship at the University of St.Gallen (KMU-HSG) • Marozau R. I., Guerrero M., Urbano D., Impacts of universities in different stages of economic development // Journal of the Knowledge Economy DOI:10.1007/s13132-016-0359-7, 2016 • Морозов Р.И. Предпринимательское бизнес-образование для инновационной экономики / Р.И. Морозов, Н.В. Апанасович, В.В. Апанасович // Высшэйшая школа. – 2015. № 3. С. 22–24

5. Ці можна навучыць прадпрымальнасці? Прадпрымальніцкі ўніверсітэт

У гэтай лекцыі мы адкажам на наступныя пытанні: якая роля прадпрымальніцтва ў сучаснай эканоміцы? якія фактары ўплываюць на прадпрымальніцкую ініцыятыву? якая роля ўніверсітэтаў у развіцці прадпрымальніцтва і што такое прадпрымальніцкі ўніверсітэт?

Прадпрымальніка і прадпрымальніцтва варта разглядаць у шырокім сэнсе. Прадпрымальнік – не той, хто на свой страх і рызыку займаецца камерцыйнай дзейнасцю, а той, хто знаходзіцца ў пастаянным пошуку магчымасцяў і інавацый. Гэта той, хто рэалізуе ідэі, парушае статус-кво шляхам інавацый. Такім чынам, нават калі прафесар запускае новую адукацыйную праграму перападрыхтоўкі па квантавай фізіцы ў сваёй ВНУ, ён па сутнасці з'яўляецца прадпрымальнікам.

Прадпрымальніцтва – гэта дынамічны працэс пошуку, змены і стварэння. Менавіта гэтым і займаўся самы паспяховы беларускі прадпрымальнік

Віктар Кіслы, заснавальнік “Wargaming”. У ягоныя танчыкі гуляюць больш за 100 мільёнаў чалавек па ўсім свеце, а яго капітал складае 1,5 мільярда даляраў.

Студэнты і выпускнікі ўніверсітэтаў валодаюць велізарным інавацыйным і прадпрымальніцкім патэнцыялам, мабілізаваць які павінна ВНУ праз забеспячэнне доступу да прадпрымальніцкай бізнес-адукацыі і стварэнне прадпрымальніцкага асяроддзя. У сувязі з гэтым задачай беларускіх ВНУ, якіх цяпер больш за 50, з'яўляецца фармаванне станоўчага іміджу, навучанне і матывацыя прадпрымальніка-інаватара – рухавіка сучаснай эканомікі ведаў.

Такі інаватар здольны ператвараць наяўныя веды і тэхналогіі ў эканамічную каштоўнасць для ўстойлівага развіцця краіны. Тут зноў можна згадаць “Варгеймінг”, гадавы даход якога складае больш за 500 тысяч даляраў, а персанал – 3400 чалавек.

Фактары прадпрымальніцкай ініцыятывы

Навукова даказана, што прадпрымальніцтву або, прынамсі, пэўным кампетэнцыям, неабходным для гэтай дзейнасці, можна навучыць. У міжнародным даследчым праекце GUESSS важным пытаннем з’яўляецца, як універсітэцкае асяроддзе і прадпрымальніцкая бізнес-адукацыя ўплываюць на прадпрымальніцкі патэнцыял і памкненні студэнтаў. У 2016 годзе беларускія ВНУ разам з ВНУ з 49 краін свету ўпершыню ўзялі ў ім удзел.

Згодна з апошнімі дадзенымі, беларускія студэнты ўваходзяць у топ-10 сярод 50 краін па імкненнях стварыць уласны бізнес, нягледзячы на тое, што ўзровень прадпрымальніцкага клімату і прадпрымальніцкай адукацыі ў нашай краіне толькі крыху вышэйшы за сярэдні.

У адным з сваіх даследаванняў мы з калегамі эмпірычна прадэманстравалі, што нават пры цяперашніх метадах навучання выпускнікі БДУ, якія прайшлі хоць бы адзін курс, звязаны з бізнесам або прадпрымальніцтвам, у 5,5 раза часцей пачынаюць свой бізнес, чым выпускнікі, якія не асвойвалі такіх дысцыплінаў.

Прадпрымальніцкі ўніверсітэт

Амерыканскія ўніверсітэты першымі ў свеце прызналі неабходнасць рэалізацыі, акрамя адукацыйнай і даследчай, яшчэ і “прадпрымальніцкай” місіі. Такім чынам з’явілася канцэпцыя прадпрымальніцкіх універсітэтаў. Крамянёвая даліна, Route 128 у Бостане, Осцін у Тэхасе выраслі шмат

Стэнфордскі ўніверсітэт

Масачусецкі тэхналагічны інстытут

у чым дзякуючы змешчаным там універсітэтам. Прадпрымальніцкія ўніверсітэты актыўна становяцца і інвестарамі, і сузаснавальнікамі стартапаў і даюць магчымасць сваім супрацоўнікам і студэнтам рэалізаваць прадпрымальніцкі патэнцыял у такіх кампаніях.

Прадпрымальніцкі ўніверсітэт – гэта ВНУ, якая з'яўляецца інкубатарам, стварае спрыяльнае асяроддзе для пачатку прадпрымальніцкай дзейнасці студэнтаў і супрацоўнікаў, развівае прадпрымальніцкую культуру і станоўчае стаўленне да прадпрымальніцкай дзейнасці.

Найбольш вядомымі прадпрымальніцкімі ўніверсітэтамі з'яўляюцца амерыканскія: Стэнфордскі ўніверсітэт і Масачусецкі тэхналагічны інстытут.

Так, дзякуючы бізнес-адукацыі і ўніверсітэцкаму асяроддзю інавацыйных кампаній, заснаваных выпускнікамі Стэнфарда і МІТ, генеруюць 2,7 і 2 трыльёны даляраў штогадовага даходу і стварылі 5,4 і 3,3 мільёна працоўных месцаў адпаведна. На наступным малюнку паказанае параўнанне гэтых даходаў з ВУП Беларусі, Расіі і Германіі.

Такі поспех пакуль немагчымы на той стадыі сацыяльна-эканамічнага развіцця, на якой знаходзіцца Рэспубліка Беларусь. Нягледзячы на гэта, Беларусь можа ганарыцца тым, што такія вядомыя на ўвесь свет брэндзі, як Viber, Maps.me, Маскарад і World of Tanks, паходзяць з Беларусі.

Падсумаванне

Вось тры рэчы, якія варта запомніць з гэтай лекцыі.

Прадпрымальнік – гэта не толькі той, хто мае ўласную справу, а той, хто рэалізуе ідэі, парушае статус-кво шляхам інавацый.

Студэнты і выпускнікі ўніверсітэтаў валодаюць велізарным інавацыйным і прадпрымальніцкім патэнцыялам, мабілізаваць які павінна ВНУ.

Навукова даказана, што прадпрымальніцтву або, прынамсі, пэўным кампетэнцыям, неабходным для гэтай дзейнасці, можна навучыць.

Шостая тэма	Формы сучаснай бізнес-адукацыі ў Беларусі
Відэа	https://youtu.be/VsncJKlskbQ
Веды	<ul style="list-style-type: none"> • Асноўныя віды бізнес-адукацыі • Мэты і адрозненні розных формаў • Кірункі і тэндэнцыі развіцця
Рэсурсы	<ul style="list-style-type: none"> • Канцэпцыя фармавання і развіцця бізнес-адукацыі ў Беларусі (зацверджана пастановай Савета Міністраў 31.08.2015), http://www.government.by/upload/docs/fileca1ab68f6fd85f99.PDF

6. Формы сучаснай бізнес-адукацыі ў Беларусі

У гэтай лекцыі мы разгледзім, чым адрозніваецца разуменне бізнес-адукацыі ў Беларусі і на Захадзе, вызначым, на што яна накіравана, а таксама паразважаем пра кірункі і тэндэнцыі яе развіцця.

На першы погляд, усё відавочна: бізнес-адукацыя – гэта адукацыя для бізнесу.

З іншага боку, у Беларусі ідуць спрэчкі, што належыць да яе, а што – не, дзе мяжа паміж бізнес-адукацыяй і эканамічнай адукацыяй, хто павінен быць асноўным правайдарам бізнес-адукацыі і ў якіх установах вучыць бізнесу.

У зацверджанай у 2015 годзе Канцэпцыі фармавання і развіцця сістэмы бізнес-адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь даецца вызначэнне бізнес-адукацыі: “бізнес-адукацыя – навучанне, накіраванае на засваенне ведаў, уменняў і навыкаў, неабходных для выканання функцый кіравання ў камерцыйных арганізацыях”.

Але тут усё не бяспрэчна:

Калі навучаюць маркетологаў ці менеджараў па продажах, якія па сутнасці не кіруюць у арганізацыях, хіба ж гэта не бізнес-адукацыя? Узнікае і іншае пытанне. Ці можа чалавек без бізнес-адукацыі кваліфікавана кіраваць некамерцыйнай арганізацыяй ці займацца сацыяльным прадпрымальніцтвам, якое набывае ўсё большае значэнне ў Беларусі?

Таму бізнес-адукацыю трэба ўспрымаць шырэй. Напрыклад, гэтак яе падае вікіпедыя: атрыманне неабходных тэарэтычных ведаў і практычных навыкаў, неабходных для працы ў сферы бізнесу.

Мэты і адрозненні розных узроўняў і формаў

Такім чынам, можна вызначыць некалькі ўзроўняў бізнес-адукацыі:

- Сярэдняя спецыяльная адукацыя накіраваная на падрыхтоўку кадраў для розных галін эканомікі, у тым ліку транспарту і фінансаў, а таксама прадпрымальніцкай дзейнасці. Забяспечваюць такі ўзровень бізнес-адукацыі пераважна каледжы.
- Вышэйшая адукацыя. Сярод абітурыентаў беларускіх ВНУ кірунак “Камунікацыі. Права. Эканоміка. Кіраванне. Эканоміка і арганізацыя

вытворчасці” з’яўляецца самым запатрабаваным. Паводле Белстата, яго абралі ў 2015 годзе амаль 35 працэнтаў абітурянтаў.

- Перападрахтоўка кадраў у галіне бізнесу і кіравання прываблівае як студэнтаў апошніх курсаў, так і спецыялістаў, якія ўжо доўга працуюць, але адчуваюць, што іх адукацыі недастаткова для добрага працаўладкавання ці ўздыму па кар’ернай лесвіцы. Менавіта таму бізнес-адукацыя прыцягвае і педагогаў, і псіхолагаў, і лінгвістаў...

- Наступны ўзровень – гэта магістратура ці другая ступень вышэйшай адукацыі. Класічны прыклад бізнес-адукацыі на гэтым узроўні – праграма MBA, пра якую падрабязна распавядае мой калега Руслан у іншай лекцыі. Між тым, у апошнія гады ў беларускіх ВНУ з’явіліся разнастайныя практыка-арыентаваныя праграмы ў галіне эканомікі і бізнесу, напрыклад “Інавацыйны менеджмент” ці “Тэхналогіі кіравання персаналам”. Па заканчэнні такіх праграм можна атрымаць дыплом магістра з адпаведнай кваліфікацыяй.

Да астатніх менш працяглых формаў, якія, дарэчы, у Еўропе і ЗША не згадваюцца як бізнес-адукацыя, можна аднесці:

- Павышэнне кваліфікацыі – кароткатэрміновыя праграмы працягласцю ад 36 акадэмічных гадзін, сфакусаваныя на нейкай вузкай тэме, напрыклад “Бізнес-планаванне” ці “Кіраўнічы ўлік”. Важную ролю

Офіс беларускай чыгункі

на гэтым узроўні бізнес-адукацыі адыгрываюць недзяржаўныя бізнес-школы і кансалтынгавыя кампаніі.

- Карпаратыўная адукацыя – арганізацыя навучання па тэматыцы і ў фармаце, вызначаных кампаніяй-замоўцай. Гэтак, найбуйнейшы працадаўца ў Беларусі – Беларуская

чыгунка – даволі часта замаўляе пэўныя курсы для сваіх спецыялістаў і кіраўнікоў, напрыклад у галіне маркетынгу перавозак.

- Семінары і трэнінгі, якія праводзяцца ўсімі гульцамі рынку бізнес-адукацыі: ад ВНУ да індывідуальных прадпрымальнікаў. Мэта ўдзелу ў іх – так бы мовіць, “пракачаць скілзы”, напрыклад, у галіне актыўных продажаў ці аратарскага майстэрства.
- Варта заўважыць, што некаторыя буйныя беларускія кампаніі стварылі карпаратыўныя бізнес-школы. Сярод іх Інстытут ІТ і бізнес-адміністравання ІВА, Інстытут бізнес-тэхналогій Атлант-М, Вучэбны цэнтр Групы кампаній “Алютэх” і інш. Мэта такіх устаноў – падрыхтоўка кадравага рэзерву і развіццё супрацоўнікаў у важных для кампаній кірунках.

Кірункі і тэндэнцыі развіцця

Усё гэта вызначыла тэндэнцыі і кірункі развіцця бізнес-адукацыі.

Па-першае, беларускія правайдары адчуваюць сур’ёзную канкурэнцыю з боку палякаў, прыбалтаў і расіянаў, якая будзе толькі ўзрастаць. Літоўскія, польскія і латышскія ВНУ нават праводзяць прэзентацыі ў Мінску сваіх праграмаў, прапануюць ільготныя ўмовы і від на жыхарства.

Па-другое, беларускія ўстановы павінны актыўна працаваць з новымі формамі адукацыі, напрыклад мяшанай дыстанцыйнай і электроннай. Гэта дазволіць ахапіць бізнес-адукацыяй усе закуткі Беларусі, а значыць і павысіць канкурэнтаздольнасць усёй беларускай эканомікі.

Па-трэцяе, ніводная беларуская ўстанова не мае ніводнай з трох прэстыжных міжнародных акрэдытацый: AACSB, AMBA, EQUIS. Гэта павінна ставіцца мэтай, у тым ліку на дзяржаўным узроўні.

Высновы

Бізнес-адукацыю ў Беларусі разумеюць шырэй, чым у свеце, і ўлучаюць у яе нават самыя кароткія семінары, трэнінгі і лекцыі.

Бізнес-адукацыю можна пачынаць з сярэдняй спецыяльнай установы і не спыняцца цягам усёй кар'еры.

Беларуская бізнес-адукацыя павінна актыўна інтэгравацца ў міжнародную супольнасць, у тым ліку шляхам атрымання акрэдытацый.

Сёмая тэма	Беларуская бізнес-адукацыя і магчымасці за мяжой
Відэа	https://youtu.be/J3WGBkVPqZl
Веды	<ul style="list-style-type: none"> • Недахопы беларускай сістэмы бізнес-адукацыі • Міжнароднае супрацоўніцтва • Магчымасці за мяжой
Рэсурсы	<ul style="list-style-type: none"> • Асацыяцыя бізнес-адукацыі, www.belabe.by • Сайт Праграмы "Fit for partnership with Germany", http://www.managerprogramm.de/en/partner-countries/belarus/ • Сайт офіса праграмы Erasmus+ у Беларусі, http://erasmus-plus.belarus.unibel.by/

7. Беларуская бізнес-адукацыя і магчымасці за мяжой

У гэтай лекцыі мы адкажам на пытанні: якія выклікі і праблемы ёсць у беларускай сістэме бізнес-адукацыі, як наладжанае супрацоўніцтва ў гэтай галіне і якія ёсць магчымасці за мяжой.

Беларуская сістэма бізнес-адукацыі – равесніца беларускай рынкавай эканомікі, бо раней яна была проста непатрэбная. У параўнанні з заходнімі краінамі беларуская бізнес-адукацыя вельмі маладая. Таму яна сутыкаецца з праблемамі і выклікамі, якія ўжо праходзілі іншыя краіны.

Некаторыя з іх застаюцца неразвязанымі і сёння.

1. Празмерны ўзровень уцягнутасці бізнес-адукацыі ў традыцыйную акадэмічную сістэму адукацыі. Гэтак траціцца практычная накіраванасць бізнес-адукацыі праз кантраляванасць мноствам палажэнняў і інструкцый Міністэрства адукацыі.

Напрыклад, цяжка даецца працэс пераходу на крэдытна-модульную сістэму, калі менеджар мог бы ў межах праграмы MBA праходзіць адзін курс у Гродне, а другі – у Мінску. Пакуль што немагчымае паўнаўартаснае выкарыстанне тэхналогій дыстанцыйнага навучання.

2. Нізкі ўзровень інтэграванасці нацыянальнай сістэмы бізнес-адукацыі ў міжнародную прастору. Так, амаль няма поўнафарматных супольных адукацыйных праектаў з вядучымі замежнымі бізнес-школамі. Як вынік, нацыянальныя праграмы накіраваныя толькі на ўнутраны рынак, а выпускнікі прыдатныя толькі для вядзення бізнесу ў Беларусі.

Зразумела, чаму беларускія праграмы ды бізнес-школы не маюць міжнароднага прызнання і, адпаведна, такіх прэстыжных акрэдытацый, як AACSB, AMBA, EQUIS.

3. Адсутнасць сістэмы дыверсіфікаванага фінансавання бізнес-адукацыі, што ў замежных краінах з'яўляецца вельмі важным фактарам. Бюджэты ўстаноў бізнес-адукацыі амаль цалкам складаюцца з платы за навучанне. Напрыклад, у ЗША добраахвотныя фінансавыя ахвяраванні выпускнікоў ды карпаратыўнага сектара складаюць у некаторых бізнес-школах да 40% бюджэту. У іншых, як, напрыклад, West Virginia University College of Business and Economics, дзяржаўнае фінансаванне можа даходзіць да 60%.

4. Слабасць сістэмы падрыхтоўкі выкладчыцкіх кадраў для бізнес-адукацыі. Таму часта атрымліваецца, што ў бізнес-школах працуюць

ці людзі з рэальнага бізнесу, але якія не валодаюць сучаснымі адукацыйнымі тэхналогіямі, ці прасунутыя ва ўсім выкладчыкі, у якіх няма практычнага досведу.

5. Адсутнасць устойлівай сувязі бізнес-адукацыі і бізнес-супольнасці – асноўнага спажыўца прадпрымальніцкіх кадраў.

Міжнароднае супрацоўніцтва

Найбольш прасунутыя правайдары бізнес-адукацыі зразумелі, што нельга варыцца ва ўласным соку, а трэба ўсталёўваць доўгатэрміновыя партнёрствы з замежнымі ўстановамі.

А некаторыя бізнес-школы, такія як Інстытут бізнесу і менеджменту тэхналогій БДУ і Бізнес-школа ІПМ, былі створаныя паводле амерыканскай і еўрапейскай мадэляў адпаведна.

Дзяржаўныя ўстановы адукацыі традыцыйна маюць больш шчыльныя стасункі з замежнымі ВНУ. Гэтыя стасункі падтрымліваюцца і Еўрапейскім саюзам і ЗША ў межах праграм Erasmus, Fulbright і інш.

Важным вынікам для беларускіх устаноў ёсць тое, што яны могуць не толькі аднаразова запрасіць замежнага выкладчыка для правядзення трэнінгу ці лекцыі, а мэтанакіравана павышаць уласны патэнцыял і патэнцыял усёй беларускай сістэмы бізнес-адукацыі.

Магчымасці за мяжой

Адным з важных фактараў павышэння кіраўнічых кампетэнцый беларускіх менеджараў, а значыць і канкурэнтаздольнасці ўсёй эканомікі, з'яўляецца атрыманне бізнес-адукацыі на Захадзе. Тут дарэчы казаць хутчэй пра кароткатэрміновыя праграмы, курсы і стажыроўкі.

Выбар тут у беларусаў ёсць.

Па-першае, трэба сказаць пра ўдзел студэнтаў і магістрантаў беларускіх вузаў у праграмах мабільнасці. Нават семестр, праведзены ў еўрапейскіх ВНУ, і вывучэнне бізнес-дысцыплін сур'ёзна змяняюць успрыманне бізнесу і эканомікі, а таксама арыенціры і матывацыю.

Па-другое, з 2006 года ў Беларусі працуе супольная беларуска-нямецкая праграма падрыхтоўкі кіраўнічых кадраў беларускай эканомікі. За 10 гадоў больш за 400 беларускіх менеджараў прайшлі месячную стажыроўку ў адукацыйных цэнтрах ФРГ і наведалі сотні нямецкіх прадпрыемстваў.

Пэўныя станоўчыя вынікі ў галіне развіцця бізнес-кампетэнцый мае праграма Community Connections, якую рэалізуе Агенцтва ЗША па міжнародным развіцці.

Застаецца адкрытым пытанне арганізацыі супольных магістарскіх праграм у галіне бізнес-кіравання, як, напрыклад, MBA. Важна, каб пры гэтым як партнёрства, так і склад удзельнікаў былі больш-менш раўназначнымі, а выпускнікі атрымлівалі дзейныя дыпламы абедзвюх краінаў. Не абыходзіцца таксама без тэхналогій электроннага навучання.

Наогул, трэба пільна сачыць за магчымасцямі і прапановамі, якія з'яўляюцца. Я б параіў гэта рабіць на наступных старонках: Education Opportunities for Belarusians, ODB Brussels і офіс праграмы Эразмус+ у Рэспубліцы Беларусь.

Высновы

Вось тры высновы гэтай лекцыі.

Маладая беларуская бізнес-адукацыя сутыкаецца з праблемамі і выклікамі, якія ўжо праходзілі іншыя больш развітыя краіны.

Доўгатэрміновыя партнёрствы з замежнымі ўстановамі бізнес-адукацыі дазваляць беларускім установам захаваць канкурэнтаздольнасць і дынамічна развівацца.

У беларусаў дастаткова магчымасцяў, каб павысіць свае кампетэнцыі ў галіне бізнесу і менеджменту за мяжой на ўсіх узроўнях бізнес-адукацыі.

Восьмая тэма	Як пачаць свой бізнес у Беларусі?
Відэа	https://youtu.be/y9SuN96thnk
Веды	<ul style="list-style-type: none"> • Што дае бізнес-адукацыя заснавальніку стартапа? • Што трэба ведаць і зрабіць да рэгістрацыі кампаніі • Інфраструктура падтрымкі прадпрымальніцтва ў Беларусі
Рэсурсы	<ul style="list-style-type: none"> • Бланк С. Стартап: Настольная книга основателя. Пер. с англ. / С. Бланк, Б. Дорф. – М.: Альпина Паблишер. 2013. • Сайт Міністэрства эканомікі Рэспублікі Беларусь, Віртуальны тур прадпрымальніка, http://w1.economy.gov.by/ip/

8. Як пачаць свой бізнес у Беларусі?

У гэтай лекцыі мы паразважаем, якія ўмовы створаныя ў Беларусі для заснавання і вядзення бізнесу, пройдземся па этапах рэгістрацыі бізнесу, а таксама вызначым, чаму і дзе вучыцца прадпрымальніцтву.

На самой справе ў Беларусі створаны дастаткова неблагія фармальныя ўмовы для стварэння і вядзення бізнесу. Пра гэта сведчыць і рэйтынг Doing Business, які штогод рыхтуе Сусветны банк. Так, за апошнія 10 гадоў у Беларусі назіраецца значны прагрэс. У новым рэйтынгу на 2017 год Беларусь нагул заняла 37-ю пазіцыю. У планах на пяцігодку – трапіць у топ-30.

Што да канкрэтных паказчыкаў, дык Беларусь – 37-я ў свеце па тым, наколькі лёгка тут пачаць бізнес. Згодна з дадзенымі Сусветнага банка, каб распачаць бізнес у Беларусі, трэба:

- прайсці 5 працэдур;
- затраціць на гэта мінімум 5 дзён (у 2 разы менш, чым у сярэднім па Еўропе і Цэнтральнай Азіі);
- аплаціць 0,6% ад даходу на адзінку насельніцтва за год (сярэдне паказчык па Еўропе і Цэнтральнай Азіі – 4,7%).

Што зрабіць для рэгістрацыі бізнесу

Перад тым як рэгістраваць бізнес, варта вызначыцца, што гэта будзе – індывідуальнае прадпрымальніцтва ці юрыдычная асоба.

Для таго каб стаць індывідуальным прадпрымальнікам, неабходна:

1. Аплаціць дзяржаўны памерам Br 10,5 (палова базавай велічыні).
2. Падаць заяву ў абласны выканкам ці Мінгарвыканкам або зарэгістравацца анлайн па адрасе: egr.gov.by.
3. Адкрыць разліковы рахунак (калі прадпрымальнік атрымлівае больш за Br 21 тыс. у месяц (1000 базавых велічыняў) або калі ён выкарыстоўвае ў працы касавы апарат або сродкі безнаяўнага разліку).

Сярод плюсаў індывідуальнага прадпрымальніцтва трэба адзначыць:

- мінімальныя выдаткі на ўваходжанне ў бізнес;
- спрошчаны парадак рэгістрацыі прадпрымальніцкай дзейнасці;
- спрошчаны парадак падаткаабкладання і вядзення бухгалтарскага ўліку;
- офіс мець неабавязкова, а замест юрыдычнага адраса можна карыстацца хатнім.

Сярод мінусаў індывідуальнага прадпрымальніцтва:

- адказнасць па даўгах асабістай маёмасцю;
- абмежаваныя віды дзейнасці;
- колькасць найманых працаўнікоў (не больш за тры).

Што да юрыдычных асобаў, дык тут крыху больш складана. Спачатку трэба абраць арганізацыйна-прававую форму, напрыклад прыватнае ўнітарнае прадпрыемства ці таварыства з абмежаванай адказнасцю.

1. Напачатку трэба ўзгадніць назву ў органах рэгістрацыі або анлайн па адрасе: egr.gov.by.
2. Вызначыць юрыдычны адрас (офіс).
3. Складзі ўстаноўчую дамову або статут будучага прадпрыемства.
4. Стварыць статутны фонд, адкрыць часовы рахунак у банку.
5. Аплаціць дзяржпадаток памерам у адну базавую велічыню.
6. Падаць заяву ў выканкам (Мінгарвыканкам) або зарэгістравацца анлайн па адрасе: egr.gov.by.

Да плюсаў адносяць тое, што:

- укладчыкі адказваюць па абавязацельствах юрыдычнай асобы толькі ў памеры сваіх укладаў (акрамя таварыстваў з дадатковай адказнасцю);
- можна наймаць любую колькасць работнікаў;
- доступ да любых відаў эканамічнай дзейнасці;
- неабмежаваныя магчымасці для пашырэння маштабаў бізнесу.

Мінусамі можна лічыць тое, што:

- заснавальнікі трацяць права ўласнасці на сродкі, унесеныя ў статутны фонд прадпрыемства;
- з'яўляюцца дадатковымі выдаткі на офіс;
- павінен выкарыстоўвацца агульны парадак вядзення бухгалтарскага, сацыяльнага і кадравага ўліку.

Інфраструктура падтрымкі прадпрымальніцтва ў Беларусі

Вельмі частая памылка прадпрымальнікаў-пачаткоўцаў у тым, што бізнес пачынаецца з моманту яго рэгістрацыі. На самой справе бізнес-ідэя з'яўляецца пунктам старту для любога бізнесу. Добрая ідэя, трывалая бізнес-мадэль на яе аснове здольныя пры належным узроўні кампетэнцый і намаганняў заснавальніка за кароткі тэрмін увасобіцца ў сур'ёзны і прыбытковы бізнес.

На жаль, сфармаваная сістэма бізнес-адукацыі больш прыладжаная для падрыхтоўкі кіраўнікоў і менеджараў дзейных прадпрыемстваў, а не тых, хто знаходзіцца ў стадыі стартапу.

У параўнанні з ненасычаным рынкам 90-х, сёння амаль няма свабодных нішаў. Толькі жадання і напору ўжо недастаткова. Таму стартапы павінны знаходзіць

і адкрываць новыя рынкі, хутка развівацца ды маштабавацца, што патрабуе іншых кампетэнцый. Менавіта таму расце попыт на прадпрымальніцкую бізнес-адукацыю і паслугі падтрымкі стартапаў.

Праводзяцца розныя стартап-мерапрыемствы, хакатоны, падчас якіх спецыялісты з розных абласцей распрацоўкі (праграмісты, дызайнеры, менеджары) разам працуюць над рашэннем якой-небудзь праблемы).

Важным крокам у сферы прадпрымальніцкай адукацыі стала адкрыццё сеткі стартап-школаў, якая ахоплівае ў тым ліку абласныя гарады. Што

да актыўнасці з боку дзяржавы, дык стымулююцца стварэнне і дзейнасць цэнтраў падтрымкі прадпрымальніцтва і інкубатараў.

Поўны спіс аб'ектаў інфраструктуры падтрымкі прадпрымальніцтва можна знайсці на сайце Міністэрства эканомікі. Нават БРСМ не застаецца

за бортам падтрымкі стартап-руху ў Беларусі. Найбольш вядомая іх ініцыятыва – конкурс “100 ідэяў для Беларусі”.

Усе гэтыя дзеянні і сфармаваная інфраструктура дэманструюць:

- запатрабаванасць прадпрымальніцкай бізнес-адукацыі;
- імкненне да стварэння бізнесу ў Беларусі;
- актыўнасць дзяржавы ў падтрымцы прадпрымальніцтва;
- і тое, што юрыдычныя дэталі, звязаныя з рэгістрацыяй, напэўна, самая лёгкая частка ў стварэнні бізнесу.

Высновы

Вось тры рэчы, якімі хацелася б падсумаваць гэтую лекцыю.

У Беларусі створаныя дастаткова неблагія фармальныя ўмовы для стварэння і вядзення бізнесу.

Бізнес-ідэя з'яўляецца пунктам старту для любога бізнесу, а юрыдычныя дэталі, звязаныя з рэгістрацыяй, напэўна, самая лёгкая частка ў стварэнні бізнесу.

У апошнія гады ў Беларусі растуць попыт і прапанова прадпрымальніцкай бізнес-адукацыі, якая істотна адрозніваецца ад класічнай бізнес-адукацыі для кампаній.

ПЫТАННІ ДЛЯ ЭСЭ

- У чым асноўныя падабенства і адрозненні дыстанцыйнай і анлайн-адукацыі, як з пункту гледжання азначэння, так і асаблівасцяў гістарычнага развіцця і сённяшняга стану?
- Прыводзячы прыклады, назавіце асноўныя тэндэнцыі развіцця бізнес-адукацыі сёння і ўплыў на іх сучасных анлайн-тэхналогій?
- Што беларуская бізнес-адукацыя можа зрабіць, каб палепшыць стаўленне да прадпрымальнікаў і прадпрымальніцтва?
- Ці павінна сістэма бізнес-адукацыі падтрымлівацца і рэгулявацца дзяржавай ці рынкавая эканоміка зробіць гэтую справу лепш?

ТЭСТЫ

Першы курс дыстанцыйнай адукацыі быў прапанаваны ў перыяд:

- пачатку кнігадрукавання
- развіцця паштовай сувязі
- распрацоўкі праграм завочнай адукацыі ў Савецкім Саюзе

Паводле інфармацыі ў першай лекцыі можна зрабіць выснову, што:

- дыстанцыйная адукацыя больш эфектыўная ў параўнанні з больш традыцыйнымі формамі
- дыстанцыйная адукацыя менш эфектыўная за традыцыйныя формы адукацыі
- дыстанцыйная можа быць настолькі эфектыўнай, як і больш традыцыйныя формы адукацыі

Якіх рысаў MOOCs няма у больш традыцыйных анлайн-курсах:

- выкарыстанне анлайн-тэстаў
- адкрыты прынцып рэгістрацыі
- інтэрактыўныя магчымасці

Сёння, каб вучыцца на MOOC:

- дастаткова жадання і надзейнай інтэрнэт-сувязі
- трэба ведаць англійскую мову
- трэба заплаціць 34 брытанскія фунты ці больш

Першыя ў свеце бізнес-школы з'явіліся:

- у ЗША
- у Вялікай Брытаніі
- у кантынентальнай Еўропе

Бізнес-адукацыя на Захадзе галоўным чынам:

- рыхтуе спецыялістаў у сферы менеджменту
- прысвечаная тэорыі кіравання
- развівае навыкі прыняцця кіраўнічых рашэнняў

Праграмы MBA адрозніваюцца ад іншых курсаў бізнес-адукацыі тым, што:

- яны выкладаюцца ў амерыканскіх універсітэтах
- большасць праграм MBA выкладаюцца анлайн
- яны ў большай ступені арыентаваныя на студэнтаў-практыкаў

Якія з фактараў НЕ былі згаданыя ў міні-лекцыі як тыя, што зрабілі ўплыў на развіццё праграм MBA:

- акцэнт на развіццё разнастайных навыкаў
- гістарычныя карані бізнес-адукацыі
- развіццё анлайн-тэхналогій

Якая з гэтых сусветна вядомых кампаній паходзіць з Беларусі?

- Uber
- Wargaming
- Skype

Прадпрымальніцкі ўніверсітэт – гэта...

- ВНУ, якая стварае спрыяльнае асяроддзе для пачатку прадпрымальніцкай дзейнасці студэнтаў і супрацоўнікаў, развівае прадпрымальніцкую культуру і станоўчае стаўленне да прадпрымальніцкай дзейнасці
- ВНУ, якая не атрымлівае фінансавання ад дзяржавы і вымушана брацца за розныя кірункі прадпрымальніцкай дзейнасці, каб зарабляць грошы, неабходныя для існавання
- ВНУ, асноўным кірункам дзейнасці якой з'яўляецца прадпрымальніцкая адукацыя на камерцыйнай аснове з прыцягненнем да выкладання вопытных прадпрымальнікаў

Бізнес-адукацыя – гэта...

- атрыманне неабходных тэарэтычных ведаў і практычных навыкаў, неабходных для працы ў сферы бізнесу
- набыццё ведаў ва ўмовах рэальнага бізнесу
- арганізацыя навучання па спецыяльнасцях эканамічнага профілю на камерцыйнай аснове.

Якія тры сістэмы міжнароднай акрэдытацыі бізнес-школ з'яўляюцца найбольш прэстыжнымі ў свеце?

- AACSB, EQUIS, AMBA
- AACSB, EQUIS, РАБО
- EQUIS, AMBA, CEEMAN

Што з гэтага з'яўляецца перашкодай на шляху далейшага развіцця бізнес-адукацыі ў Беларусі?

- Адсутнасць сістэмы дыверсіфікаванага фінансавання бізнес-адукацыі

- Адсутнасць прафесійных асацыяцый правайдараў бізнес-адукацыі
- Дзяржава не ўцягнута ў сістэму бізнес-адукацыі

Якая з гэтых міжнародных адукацыйных праграм не даступна для беларускай сістэмы бізнес-адукацыі?

- Erasmus+
- Community Connections
- Junior Achievement

Якое месца займае Беларусь у рэйтынгу Doing Business 2017?

- 175
- 83
- 37

Што, на Вашую думку, з'яўляецца кропкай старту для любога бізнесу?

- Распрацоўка бізнес-ідэі
- Дзяржаўная рэгістрацыя
- Першыя продажы тавараў ці паслуг

Правільныя адказы даступныя ў секцыі "Тэсты" на старонцы курса:
<http://ostrogorski.academy>.

ПРА АКАДЭМІЮ АСТРАГОРСКАГА

Акадэмія Астрагорскага – гэта некамерцыйны асветніцкі праект, прысвечаны распаўсюду гуманітарных ведаў. Акадэмія – гэта своеасаблівы беларускі анлайн-універсітэт, у аснове якога цыклы лекцый на важныя і цікавыя тэмы.

Кожны цыкл лекцый чытаецца вядомымі беларускімі экспертамі з Беларусі і замежжа, а таксама ўключае графічныя ілюстрацыі, транскрыпты лекцый, электронную кнігу, падкасты і спасылкі на дадатковыя крыніцы інфармацыі.

Місія Акадэміі Астрагорскага

- **Зрабіць даступнай якасную адукацыю**

Кожны павінен мець магчымасць навучацца на роднай мове з любой кропкі свету, а доступ да высока якаснай адукацыі дасць штуршок да развіцця ўсёй Беларусі.

- **Злучыць беларускую і міжнародную акадэмічныя супольнасці**

Адукацыя ў Беларусі застаецца шмат у чым ізаляванай ад сусветных тэндэнцый, таму мы прыцягваем найлепшых беларускіх навукоўцаў, якія працуюць на Захадзе і ў Беларусі, каб прынесці інавацыі ў беларускае навучанне.

- **Прасоўваць каштоўнасці адкрытага грамадства і вяршэнства права**

Праз адукацыю мы імкнемся ўзмацніць беларускую грамадзянскую супольнасць. Веды, якія мы распаўсюджваем, дапамогуць зрабіць беларускую эканоміку канкурэнтаздольнай, а кіраванне больш эфектыўным і сучасным.

- **Развіваць беларускую культуру і ідэнтычнасць**

Большасць матэрыялаў Акадэміі Астрагорскага прадстаўлення на беларускай мове. Гэта вынікае з нашага пераканання, што поспех Беларусі ў значнай ступені звязаны з развіццём уласнай ідэнтычнасці.

Каардынатары Акадэміі

Прафесар Яраслаў Крывой

Заснавальнік і дырэктар
Цэнтра Астрагорскага

y.kryvoi@ostrogorski.org

Рыгор Астапеня

Дырэктар па развіцці
Цэнтра Астрагорскага

r.astapenia@ostrogorski.org